

Datum 2024-03-22
Diarienummer 2023/0444
Ert diarienummer S2023/03032
Handläggare Maria Melin

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkande För barn och unga i samhällsvård (SOU 2023:66)

Myndigheten för delaktighet (MFD) arbetar med att främja, guida och stödja samhällets aktörer att genomföra sina uppdrag utifrån hela befolkningens behov och förutsättningar. MFD lämnar följande yttrande.

Sammanfattning

Myndigheten för delaktighet tillstyrker förslagen som utredningen presenterar i sin helhet. Det är myndighetens uppfattning att systemet i sin helhet för vård av barn och unga som placeras utanför det egna hemmet måste revideras för att säkerställa kvalitet och effektivitet.

MFD vill dock understryka att samtliga förslag som utredningen lämnar i högre utsträckning behöver ta utgångspunkt i den mycket höga förekomsten av funktionsnedsättning hos barn och unga i samhällets vård liksom i den ojämlika tillgången till stöd och insatser som barn och unga idag har fått innan en placering sker.

Myndighetens synpunkter

Utredningen konstaterar i betänkandet att förekomsten av neuropsykiatriska funktionsnedsättningar under några decennier har ökat. Det måste nu betraktas som en av de vanligaste omständigheterna att beakta för placerade barns och ungas hälsa och utveckling. Det gäller både för familjehem och HVB och stödboende. Flera rapporter har även tidigare konstaterat den höga förekomsten av neuropsykiatriska diagnoser, psykiatriska tillstånd och även intellektuella funktionsnedsättningar, bland barn och unga i samhällsvård. MFD menar därför att detta vederlagda faktum måste utgöra en utgångspunkt för all samhällsvård av barn och unga. Om en funktionsnedsättning är en omständighet som gäller för majoriteten av alla placerade barn och unga, behöver också alla åtgärder och insatser som vidtas för att reformera och förbättra systemet och dess kvalitet, beakta denna omständighet när de utformas. Det går därför inte, ur MFD:s perspektiv, att utforma förslag med barn och unga som en homogen målgrupp för att därefter lägga till

funktionsnedsättning. Funktionsnedsättning behöver istället utgöra utgångsläget när åtgärder och insatser för placerade barn och unga utformas.

Mot bakgrund av ovanstående resonemang invänder MFD mot utredningens beskrivning av att vissa förslag i betänkandet skulle vara få en särskilt gynnande effekt för barn och unga med funktionsnedsättning.

Utgångspunkten bör istället vara att samtliga förslag som utredningen presenteras måste genomföras på ett sådant sätt att de får avsedd effekt för barn och unga med funktionsnedsättning. Om nästintill alla barn och unga i samhällsvård idag har något form av nedsättning eller tillstånd, stället sig MFD frågande till hur bara ett urval av förslagen kan anses få särskilt effekt för en majoritet av dem som befinner sig i samhällsvård.

MFD vill i sammanhanget också understryka vikten av att samtliga förslag i betänkandet beaktar det faktum att tillgången till stöd och insatser för barn och unga idag varierar, beroende på olika faktorer, såsom var i landet man bor och socioekonomisk status.¹ Det betyder att barn och unga, oavsett funktionsförmåga, har haft väldigt olika förutsättningar i livet innan de kom in i samhällsvården. Det i sin tur innebär att barn och unga har med sig mycket olika förutsättningar i att ta sig an och ta till sig en samhällsvårdande insats.

Utifrån dessa två faktum, den mycket höga förekomsten av funktionsnedsättning i samhällsvården samt den ojämlika tillgången till stöd och insatser innan en placering träder i kraft, konstaterar MFD att det idag finns ett behov av en helt annan bredd i den verktygslåda som samhällsvården kan tillhandahålla. Utredningen lämnar här många viktiga förslag på hur den verktygslådan kan breddas och utökas. Det är dock centralt att samtliga förslag beaktar det funktionshinderpolitiska målet och den nationella funktionshinderspolitiska strategin, som båda betonar vikten av universell utformning. Det betyder att alla förslag i sitt genomförande behöver utformas på ett sätt så att de fungerar för så många som möjligt, oavsett förutsättningar och behov. Det går då att redan från början ta höjd för både varierande funktionsförmåga och den ojämlika tillgång till stöd och insatser. Först då kan relevanta insatser utformas som har möjlighet att få en reell effekt. Däröver kommer det alltid finnas behov som de universellt uformade insatserna inte

1

kan adressera och för detta krävs en individuell ingång till ytterligare insatser och stöd.

Ärendets handläggning

I den slutliga handläggningen av ärendet har generaldirektör Malin Ekman Aldén (beslutande) och processamordnare Maria Melin (föredragande) deltagit.

Myndigheten för delaktighet

[elektroniskt underskriven]

Malin Ekman Aldén